

Sygn. akt V U 32/20

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 stycznia 2021 r.

**Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim V Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
w następującym składzie:**

Przewodniczący: Sędzia Urszula Sipińska-Sęk

Protokolant: st. sekr. sądowy Zofia Aleksandrowicz

po rozpoznaniu w dniu 29 grudnia 2020 r. w Piotrkowie Trybunalskim na rozprawie

sprawy z wniosku A. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

o rekompensatę

na skutek odwołania A. S.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

z dnia 15 listopada 2019 r.

oddala odwołanie;

Sygn. akt VU 32/20

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 15 listopada 2019 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. odmówił A. S. prawa do rekompensaty wskazując, iż nie udowodnił on wymaganego 15-letniego okresu pracy w warunkach szczególnych, a jedynie 2 lata 3 miesiące i 2 dni (okres od 15 stycznia 1977 roku do 7 maja 1977 roku oraz od 19 lipca 1977 roku do 25 czerwca 1979 roku na stanowisku formierza wyrobów szklanych)

ZUS nie zaliczył wnioskodawcy do pracy w warunkach szczególnych okresu:

- od 13 czerwca 1977 roku do 18 lipca 1977 roku na stanowisku formowacza wyrobów szklanych, ponieważ stanowisko to nie jest wymienione w rozporządzeniu Rady Ministrów z 7 lutego 1983 roku;

- od 26 czerwca 1979 roku do 30 września 1980 roku, ponieważ trudno określić na jakim stanowisku wnioskodawca pracował;

- od 2 sierpnia 1988 roku do 31 grudnia 2008 roku na stanowisku (...) w sąsiedztwie stanowisk spawalniczych, ponieważ stanowisko to nie jest wymienione w rozporządzeniu Rady Ministrów z 7 lutego 1983 roku;

Wnioskodawca w odwołaniu od w/w decyzji wniósł o jej zmianę i przyznanie prawa do rekompensaty po zaliczeniu do pracy w warunkach szczególnych okresu zatrudnienia w Fabryce (...) od 2 sierpnia 1988 roku do 31 grudnia 2008

roku, gdyż w tym okresie wykonywał prace wymienione w dziale XIV poz. 12, co wynika ze świadectwa wykonywania pracy w warunkach szczególnych.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. wniósł o oddalenie odwołania.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

A. S. urodził się w dniu (...).

Decyzją z dnia 23 sierpnia 2019 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. przyznał z urzędu A. S. prawo do emerytury od osiągnięcia wieku emerytalnego od (...)

(dowód: decyzja – k. 96 akt ZUS)

W dniu 26 października 2019 roku A. S. złożył w niosek o przyznanie prawa do rekompensaty.

(dowód: wniosek – k. 102 akt ZUS)

ZUS zaliczył wnioskodawcy do stażu pracy w warunkach szczególnych okres zatrudnienia w Hucie (...) od 13 czerwca 1977 roku do 18 lipca 1977 roku oraz od 19 lipca 1977 roku do 25 czerwca 1979 roku w łącznym wymiarze 2 lat 3 miesięcy i 2 dni (okoliczność bezsporna).

W spornym okresie od 2 sierpnia 1988 roku do 31 grudnia 2008 roku A. S. był zatrudniony na podstawie umowy o pracę w pełnym wymiarze czasu pracy w Fabryce (...) w P. na stanowisku (...) na Wydziale (...).

(dowód: umowa o pracę z 1.08.1988 roku, angaże – akta osobowe)

Wydział (...) był to wydział (...), który zajmował się seryjną produkcją podzespołów do kolejek linowych (zespołów krążków oraz szyn). Krążki były przykręcane do szyn, po których szła lina, na której znajdowała się kolejka podwieszana.

Podzespoły krążków były produkowane z mniejszych metalowych elementów tj. ceowniki, kształtowniki. Wnioskodawca otrzymywał elementy służące do produkcji podzespołów z działu przygotowawczego wraz z rysunkiem technicznym. Wnioskodawca dopasowywał elementy do siebie przy pomocy szlifierki i układał je w specjalnej formie o wymiarach 1 metr na 80 cm., dobijając młotkiem, zgodnie z rysunkiem technicznym, a następnie wstępnie szczepiał je ze sobą przy użyciu spawarki elektrycznej. Tak przygotowana konstrukcja była spawana na gotowo przez spawaczy. Po czym wracała na stanowisko pracy ubezpieczonego, który konstrukcję metalową musiał oszlifować szlifierką.

Przy produkcji szyn (które miały długość: 3 metrów, 1,5 metra i 1 metr), wnioskodawca musiał założyć odkuwki na końcach szyn przy pomocy wstępnego szczepiania (spawania), a następnie wyszlifować je szlifierką pneumatyczną.

Wnioskodawca w ramach swoich obowiązków wykonywał też formy, w których były układane podzespoły. Do produkcji form były wykorzystywane metalowe pręty (szyny) o wymiarach 3 metry długości i 20 cm szerokości.

Na hali, na której pracował skarżący w bezpośrednim sąsiedztwie pracowali spawacze. Panował tam duży hałas oraz zadymienie.

(dowód: zeznania wnioskodawcy – protokół rozprawy z dnia 29 grudnia 2020 roku od minuty 2:42 do minuty 8:39 oraz protokół rozprawy z 15 października 2020 roku od minuty 17:58 do minuty 21:06, zeznania świadka J. P. – protokół rozprawy z 15 października 2020 roku od minuty 1:55 do minuty 12:35, zeznania świadka K. K. – protokół rozprawy z 15 października 2020 roku od minuty 12: 37 do minuty 17:30)

Fabryka (...) w P. wystawiła A. S. świadectwo wykonywania prac w warunkach szczególnych, w którym zaświadczone, że wnioskodawca pracując w okresie od 2 sierpnia 1988 roku do 31 grudnia 2008 roku na stanowisku (...) wykonywał

stale i w pełnym wymiarze czasu pracy prace (...) w sąsiedztwie stanowisk spawalniczych wymienione w wykazie A dziale XIV poz. 12 pkt 18 wykazu stanowiącego załącznik nr 1 do Zarządzenia nr 17 Ministra Górnictwa i energetyki z dnia 12 sierpnia 1983 orku w sprawie określenia stanowisk pracy w resorcie górnictwa i energetyki, na których wykonywane są prace w warunkach szczególnych.

(dowód: świadectwo wykonywania prac w warunkach szczególnych, k. 104 akt ZUS)

Sąd Okręgowy dokonał oceny dowodów i zważył, co następuje:

Odwolanie nie zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z treścią art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 roku o emeryturach pomostowych (tj. (Dz.U. z 2017 r. poz. 664) rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, wynoszący co najmniej 15 lat.

Rekompensata to odszkodowanie za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze dla osób, które nie nabyły prawa do emerytury pomostowej (art. 2 pkt 5 ustawy).

Rekompensata nie przysługuje osobie, która nabyła prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (art. 21 ust. 2). Przy czym rozchodzi się tu wyłącznie o emeryturę wcześniejszą, a nie w powszechnym wieku emerytalnym.

Celem bowiem rekompensaty jest złagodzenie skutków utraty możliwości przejścia na wcześniejszą emeryturę przed osiągnięciem wieku emerytalnego przez pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach. Nie polega ona jednak na stworzeniu możliwości wcześniejszego zakończenia aktywności zawodowej, ale na odpowiednim zwiększeniu podstawy wymiaru emerytury z FUS, do której osoba uprawniona nabyła prawo po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego.

Przesłankami uprawniającymi do rekompensaty są:

- 1) utrata przez ubezpieczonego możliwości przejścia na emeryturę we wcześniejszym wieku emerytalnym w związku z wygaśnięciem po dniu 31 grudnia 2008 roku - w stosunku do ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 roku, a przed dniem 1 stycznia 1969 roku - podstawy prawnej przewidującej takie uprawnienie;
- 2) niespełnienie przez ubezpieczonego warunków uprawniających go do emerytury pomostowej na zasadach wynikających z przepisów o emeryturach pomostowych;
- 3) legitymowanie się przez ubezpieczonego co najmniej 15 letnim okresem pracy w szczególnych warunkach lub pracy w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów o emeryturach i rentach z FUS;
- 4) niezyskanie przez ubezpieczonego prawa do emerytury według zasad przewidzianych w ustawie o emeryturach i rentach z FUS.

Zgodnie z art. 23 ustawy emerytalnej rekompensata przyznawana jest w formie dodatku do kapitału początkowego, o którym mowa w przepisach art. 173 i art. 174 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Rekompensata zwiększa zatem wartość kapitału początkowego ubezpieczonego i tym samym daje możliwość odpowiedniego zwiększenia podstawy wymiaru emerytury z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, do której osoba uprawniona nabyła prawo po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego.

W przedmiotowej sprawie kwestią sporną między stronami było to, czy wnioskodawca posiada wymagany 15-letni okres zatrudnienia w szczególnych warunkach.

Za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia.

Prawidłowe rozumienie pojęcia pracy w szczególnych warunkach nie jest możliwe bez wnikliwej analizy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.).

Z zestawienia § 1 i 2 tegoż rozporządzenia wynika, że pracą w szczególnych warunkach jest praca świadczona stale i w pełnym wymiarze na stanowiskach wskazanych w załączniku do tego aktu. Warunek wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy jest spełniony tylko wówczas, gdy pracownik w ramach obowiązującego go pełnego wymiaru czasu pracy na określonym stanowisku pracy nie wykonuje czynności pracowniczych nie związanych z tym stanowiskiem pracy, ale stale, tj. ciągle wykonuje prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (tak też Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 15 listopada 2000 roku, II UKN 39/00, OSNAP 2002/11/272).

Stosownie do § 2 ust. 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze okresy pracy w warunkach szczególnych, stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia lub w świadectwie pracy. Należy jednak wskazać, że z cytowanego wyżej § 2 rozporządzenia nie wynika, aby stwierdzenie zakładu pracy w przedmiocie wykonywania przez pracownika pracy w warunkach szczególnych miało charakter wiążący i nie podlegało kontroli organów przyznających świadczenia uzależnione od wykonywania pracy w szczególnych warunkach.

Dysponowanie zatem przez wnioskodawcę świadectwem pracy w szczególnych warunkach wystawionym przez pracodawcę, wobec zakwestionowania tego dokumentu przez organ rentowy, nie jest wystarczające do przyznania mu prawa do emerytury. Świadectwo pracy jest bowiem jedynie dokumentem prywatnym. Nie korzysta zatem z domniemania prawdziwości jak dokument urzędowy, a li tylko stanowi dowód tego, że osoba która je podpisała złożyła oświadczenie objęte jego treścią. Świadectwo pracy samo przez się nie tworzy praw podmiotowych ani ich nie pozbawia. Oznacza to, że prawdziwość dokumentu prywatnego (świadectwa pracy) musi udowodnić osoba, która chce z tego dokumentu skorzystać, a zatem skarżący.

Wnioskodawca nie sprostął temu obowiązkowi. Z zeznań skarżącego i świadków wynika, że pracując na wydziale (...) (...), gdzie odbywała się seryjna produkcja podzespołów do kolejek linowych, wnioskodawca zajmował się produkcją szyn i zespołów krążków. Przy produkcji szyn (które miały długość: 3 metrów, 1,5 metra i 1 metr), wnioskodawca musiał założyć odkuwki na końcach szyn przy pomocy szepiania (wstępnego spawania), a następnie wyszlifować je szlifierką pneumatyczną. Z kolei przy produkcji zespołów krążków – jak wynika z zeznań wnioskodawcy - praca polegała na układaniu małych metalowych elementów tj. ceowniki, kształtowniki, zgodnie z rysunkiem technicznym w specjalnie przygotowanej formie o wymiarach 1 metr na 80cm, dopasowywaniu ich do siebie za pomocą młotka, a następnie ich szepianiu (wstępnym spawaniu) przy pomocy spawarki elektrycznej i szlifowaniu przy użyciu szlifierki pneumatycznej. Wnioskodawca otrzymywał elementy służące do produkcji podzespołów z działu przygotowawczego wraz z rysunkiem technicznym. Tak przygotowana konstrukcja była spawana na gotowo przez spawaczy. Po czym wracała na stanowisko pracy ubezpieczonego, który konstrukcję metalową musiał oszlifować szlifierką pneumatyczną. Wnioskodawca w ramach swoich obowiązków wykonywał też formy, w których były układane podzespoły. Do produkcji form były wykorzystywane metalowe pręty (szyny) o wymiarach 3 metry długości i 20 cm szerokości które wnioskodawca musiał wstępnie zespawać i oszlifować.

Należy podnieść, że zeznania wnioskodawcy były dokładniejsze niż świadków. Świadczenie w opisie prac przy produkcji zespołów krążków pominęli istotny fakt, że oprócz prac polegających na wstępnym spawaniu i szlifowaniu metalowych elementów szlifierką pneumatyczną, prace te były wykonywane zgodnie z rysunkiem technicznym i

polegały na układaniu drobnych metalowych elementów w specjalnie przygotowanej formie, a po ułożeniu dobijaniu metalowych elementów w formie młotkiem. Z uwagi na powyższe, Sąd nie dał wiary świadkom, iż praca wnioskodawcy w spornym okresie polegała wyłącznie na wykonywaniu prac spawalniczych i prac polegających na szlifowaniu wyrobów metalowych szlifierką pneumatyczną. Zeznania świadków były w tym zakresie sprzeczne z zeznaniami wnioskodawcy, który z pewnością lepiej znał specyfikę wykonywanej przez siebie osobiście pracy niż świadkowie.

Z opisu wykonywanych przez skarżącego prac w spornym okresie wynika, że wnioskodawca wykonywał nie tylko prace przy spawaniu i wycinaniu elektrycznym oraz szlifowaniu wyrobów metalowych, które ustawodawca zalicza do prac w warunkach szczególnych w załączniku do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku (wykaz A, dział XIV poz. 12 -prace przy spawaniu i wycinaniu elektrycznym oraz wykaz A, dział III, poz. 78- prace polegające na szlifowaniu wyrobów metalowych), ale także inne prace nie mające takiego charakteru tj. układanie metalowych elementów w specjalnej formie zgodnie z rysunkiem technicznym oraz dopasowywanie metalowych elementów przy pomocy młotka. Prace te nie miały charakteru marginalnego, ale były stałym i istotnym elementem prac wykonywanych codziennie przez skarżącego.

Tymczasem pracą w warunkach szczególnych jest wyłącznie praca świadczona stałe i w pełnym wymiarze na stanowiskach wskazanych w załączniku do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.). Warunek wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze stałe i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy jest spełniony tylko wówczas, gdy pracownik w ramach obowiązującego go pełnego wymiaru czasu pracy na określonym stanowisku pracy nie wykonuje czynności pracowniczych nie związanych z tym stanowiskiem pracy, ale stałe, tj. ciągle wykonuje prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (tak też Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 15 listopada 2000 roku, IIUKN 39/00, OSNAP 2002/11/272).

Skoro zatem skarżący w ramach obowiązującego go czasu pracy oprócz prac zaliczanych do prac w warunkach szczególnych, wykonywał także inne prace nie mające takiego charakteru, to nie pracował stałe i w pełnym wymiarze czasu pracy w warunkach szczególnych jak tego wymaga ustawodawca. Wyklucza to zaliczenie mu spornych okresów do pracy w warunkach szczególnych.

Sytuacji tej nie zmienia fakt, że wnioskodawca pracował w bezpośrednim sąsiedztwie stanowisk spawalniczych i że w związku z tym był narażony na takie same szkodliwe warunki w pracy jak spawacze. Do uznania danej pracy za pracę w szczególnych warunkach nie wystarcza wykazanie szkodliwych i uciążliwych dla zdrowia warunków pracy. Niezbędnym warunkiem uznania pracy za pracę w szczególnych warunkach oprócz szkodliwych czynników jest wykazanie, że była to praca wymieniona w wykazie A bądź B załącznika do cytowanego wyżej rozporządzenia Rady Ministrów.

Wykonywanie pracy przez pracowników zatrudnionych w bezpośrednim sąsiedztwie stanowisk spawalniczych nie mieści się w pojęciu „prac przy spawaniu” wymienionych w wykazie A stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm.) i nie uprawnia do uzyskania emerytury na podstawie art. 32 ust. 1 w związku z art. 32 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353 ze zm.), (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 stycznia 2008 roku (I UK 192/07)).

Sąd Najwyższy w wyrokach: z dnia 21 lipca 2016 roku w sprawie I UK 311/15 oraz z dnia 21 lipca 2016 roku w sprawie I UK 278/15 wyraźnie stwierdził, iż do czynności związanych ze spawaniem (poz. 12 działu XIV wykazu A stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43 ze zm.) nie należą prace ślusarskie i montażowe, jeżeli nie są one objęte procesem spawania, a co najwyżej stanowią etap przygotowania do tego procesu lub obejmują czynności wykończeniowe po jego zakończeniu.

Taki kierunek wykładni, zakładający, że określenie „prace przy spawaniu” obejmuje wyłącznie prace wykonywane w przebiegu procesu spawania, a więc czynności związane funkcjonalnie (bezpośrednio) ze spawaniem potwierdza również dalsze orzecznictwo (por. postanowienie Sądu Najwyższego - Izba Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 21 maja 2019 r. I UK 243/18).

Wnioskodawca nie wykazał zatem, aby spornym okresie stale i w pełnym wymiarze czasu wykonywał pracę w szczególnych warunkach. Tym samym nie spełnił przesłanki wskazanej w art. 21 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych, warunkującej przyznanie prawa do rekompensaty.

Bez znaczenia dla sprawy pozostaje fakt przyznania świadkowi J. P. emerytury z uwzględnieniem jako pracy w szczególnych warunkach okresu zatrudnienia w (...) na Wydziale (...) na stanowisku (...) w sprawie VU 1547/13. Każda rozpatrywana przez Sąd sprawa jest badana w sposób indywidualny, przy uwzględnieniu zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, a także ogólnej linii orzeczniczej w sprawach danego rodzaju, a ta w ostatnich latach ulegała ewolucji pod wpływem orzecznictwa Sądu Najwyższego.

Z tych też względów, Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 odwołanie oddalił.